

vskej jazyk), limba aceasta începe să fie denumită și cu alți termeni: *polono-rusă* (*pol'sko-russkij*) și *slavo-polonă* (*slavjano-pol'skij*).

Treptat, în limba rusă din Marele Cnezat Lituanian au fost împrumutate, pe de o parte, cuvinte din limbile popoarelor care locuiau în acel stat, iar pe de alta, din limbile neamurilor vecine, datorită relațiilor statornicite între ele. Evident, un proces similar avea loc și în limba rusă din granițele statului moscovit, numai că acolo atît condițiile de dezvoltare, cit și popoarele care exercitau influența erau altele. Evoluția limbii ruse urmează în ambele state căi diferite, ceea ce duce, în mod firesc, la apariția a numeroase particularități, deși baza lor era aceeași.

În Rusia sud-vestică procesul de normare a limbii slavone merge paralel cu formarea limbilor literare veche ucraineană și veche bielorusă¹. O poziție de mijloc între scriitorii Rusiei sud-vestice și cei din statul moscovit ocupă Andrei Kurbskij, cneaz de Iaroslav. Majoritatea operelor lui sînt pline cu termeni de origine polonă, greacă, latină și din alte limbi de circulație în Europa. Aceste elemente lexicale se suprapun bazei literare a serierilor lui, care este rusa, conferindu-i, însă, un aspect singular. Particularitatea aceasta se explică prin faptul că Andrei Kurbskij a trăit jumătate din viața sa în statul polono-lituanian (în Volînia), unde a asimilat limba și cultura polonă și ucraineană. Operele lui, scrise în străinătate, erau destinate cititorilor poloni și locuitorilor din Rusia sud-vestică, unde, spre deosebire de Moscova, în secolul al XVI-lea amestecul limbilor polonă, ucraineană și rusă era un fenomen posibil, tipic chiar².

Am văzut mai sus că în Lituania limba aceasta era numită *rusă*, iar la Moscova — *lituaniană*³, *polono-rusă* și *slavo-polonă*. În ultimele două denumiri este subliniată influența polonă asupra lexicului, morfologiei și sintaxei limbii ruse din Marele Cnezat Lituanian. Pentru a sublinia însă caracterul specific al slavonei din Lituania, în secolul al XIX-lea au fost propuse și alte denumiri, dintre care prima pare să fie *bielorusă*. Astfel, în 1813 V. I. Sopikov, în *Opyt rossijskoj bibliografii*, folosește termenul *bielorusă* pentru unele cărți tipărite în Lituania în limba *rusă*. Înriurit, fără îndoială, de Sopikov, la 1816, S. Linde definea ca *bielorusă* limba celui de-al treilea stat lituanian⁴. Tot așa procedază N. I. Greč⁵ și numeroși alți învățați ruși și poloni⁶. Ter-

¹ Cf. N.I. Tolstoj, *Vzaimootnošenie lokal'nyh tipov drevneslavjanskogo literaturnogo jazyka pozdnego perioda (vtoraja polovina XVI-XVII v.)*, în *Slavjanskoe jazykoznanie. Doklady sovet'skoj delegacii na V Meždunarodnom sjezde slavistov (Sofija, sentjabr' 1963)*, Moscova, 1963, p. 239.

² Cf. V.M. Taman', *op. cit.*, p. 202—203.

³ Lituanienii, în baza deosebirilor față de limba lor maternă, denumeau această limbă *rusă*, iar rușii, în baza aceluiași criterii — *lituaniană*.

⁴ *Op. cit.*, p. 12—13. În *Istoriia BSSR*, vol. I., Minsk, 1954, p. 93, se afirmă că elementele bielorusă erau dominante în limba slavonă din Lituania.

⁵ *Opyt rossijskoj bibliografii*, Petersburg, 1822, p. 50.

⁶ Vezi amănunte la E.F. Karskij, *K voprosu o razrabotke starogo zapadnorusskogo narečija*, Vilnius, 1893, p. 13; Id., *Belorusy*, vol. I. *Vvedenie v izučenie jazyka i narodnoj slovesnosti*, Varșovia, 1903, p. 406 și urm. Vezi și V. Lastovski, *Historyja belaruskaj (kryŭskaj) knigi*, Kaunas 1926; Id., *400 — let'ce belaruskogo druku*, Minsk, 1926. În loc de *bielorusă*, pentru limba din Marele Principat Lituanian unii au propus denumirea de *criviceană* (limba crivicilor), după numele triburilor care, mai tîrziu, au constituit, alături de *dregovici* și *radimici*, fundamental etnic al bielorușilor.